

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

Pia Crul

“Kinderen die niet begrepen worden zijn zo kwetsbaar.”

Ontmoeting met **Sigrïd Haarbosch**

Joli Luijckx, Oudervereniging Balans

“We gaan niet vingerwijzen”

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs
Kaap Hoordreef 66
3563 AW Utrecht

Tel. 0346-550655

Hoofdredacteur

Chris Reinders

Redactie

Chris Reinders
Ellen Smink

redactie@stichtingveiligonderwijs.nl

Medewerkers

Joep von Berg
Wim Overgaauw
Hettie Sipman

Inhoud magazine 2022-2

3. Voorwoord
4. Geknipt voor u ...

7-9.

Interview faalangstdeskundige Pia Crul:

“Kinderen die niet begrepen worden zijn zo kwetsbaar.”

12-13.

Leo Heldens over plan van aanpak antidiscriminatie:

“Ik vind het mooi als we tegen scholen kunnen zeggen: we gaan jullie helpen.”

14-16.

Ontmoeting met Sigrid Haarbosch

In de serie ontmoetingen met experts Stichting Veilig Onderwijs

Sigrid Haarbosch

18-19.

Interview Joli Luijckx, Oudervereniging Balans:

“Ik wil absoluut niet gaan vingerwijzen naar het onderwijs.”

Joli Luijckx

6, 11 en 22

FOTOREPORTAGE HOUTENS

Shania en Lisa

Columns

- 5. Wim Overgaauw
- 10. Hettie Sipman
- 20. Els Hendrikse
- 24. Chris Reinders

Rubrieken

- 17. Boeken – maken – wijzer
- 21. Award en Predicaat

UITGEVER:
DNB GROEP B.V.
RECEPTIE@DNBGROEP.NL
WWW.DNBGROEP.NL

DE UITGEVER EN STICHTING VEILIG ONDERWIJS ZIJN NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE ADVERTENTIES. NIETS UIT DE ADVERTENTIES MAG WORDEN GEKOPIEERD EN/OF VERSPREID ZONDER SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

Voorwoord

Voor de verandering schrijft Els Hendrikse, directeur Stichting Veilig Onderwijs, geen voorwoord, maar een column. Die is verderop in het magazine te vinden. Het onderwerp dat zij gekozen heeft, is pesten. Daarover schreef René Veenstra, hoogleraar sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, in de *Volkscrant* van maandag 29 november 2021 een artikel op de pagina *Opinie&Debat*.

Opvallende passage daarin: 'Ruim zestig programma's werden in 2014 door de commissie (*Commissie Antipestprogramma's*) beoordeeld waarbij negen programma's als kansrijk werden beoordeeld (...). In de zeven jaren daarna heeft

het onderzoek naar pesten veel vooruitgang geboekt. Dankzij het onderzoek *Wat werkt tegen pesten* is bekend dat alleen de schoolbrede programma's KiVa en Prima en de klassen-interventie Taakspel effectief zijn tegen pesten.'

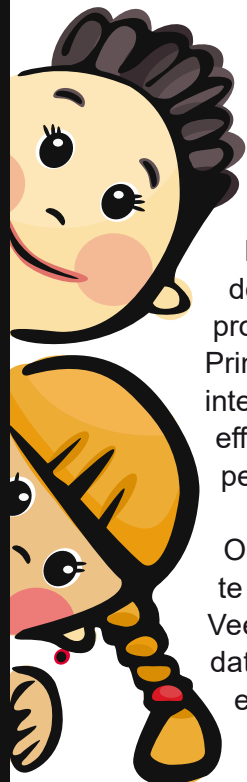
Om het probleem te duiden, kiest Veenstra in datzelfde artikel een opvallende metafoor:

'Pesten bestrijden doe je zoals stofzuigen: steeds opnieuw, ook in de hoeken.' Ellenor Spreeuw, een van de experts van de Stichting Veilig Onderwijs, reageerde daarop. "Enerzijds mee eens. Ik wil hier echter graag iets aan toevoegen. Het is van belang - om bij de metafoor te blijven - om te zorgen dat het niet al te stoffig wordt. Oftewel preventief te werk gaan. Zorg voor een veilig klimaat waar de leerlingen zich durven uiten, maar met respect voor elkaar. Voorkomen is ook hier beter dan genezen. Het voorkomt schade en negatieve energie. Een veilige school maakt dat leerlingen terug kunnen kijken op een fijne schooltijd."

Zoals in het begin van dit voorwoord al aangegeven: Els Hendrikse buigt zich ook over het pesten in het onderwijs. Leest u haar opvattingen hierover ook. En wilt u 'meepraten' over het onderwerp. We hebben een e-mailadres: redactie@stichtingveiligonderwijs.nl waar we uw mening graag ontvangen. Niet anoniem. Dat telt voor ons niet.

Ik zou bijna vergeten te vermelden wat er behalve de column van Els Hendrikse nog meer te lezen valt in dit magazine. We zijn onder meer op bezoek geweest in Eindhoven bij Sigrid Haarbosch.

Zij vertelt over de 'Vriendentraining'. Houtens, school voor mavo en beroeps-onderwijs in Houten, startte dit cursusjaar met het project *stewards op school*. Leerlingen reageren. Verder interviews met Joli Luijckx van Oudervereniging Balans, en faalangstdeskundige Pia Crul. Tot slot vertelt Leo Heldens hoe onmisbaar de rol van scholen is in de strijd tegen discriminatie.

Voor haar speelfilm *Un monde* zat regisseur **Laura Wandel** (37) maandenlang aan de rand van het schoolplein, waar ze zag hoe wreed kinderen soms kunnen zijn.

Door **Pauline Kleijer**

Geschreeuw. Gekrijs. Gegil. De Belgische film *Un monde* dompelt de kijker onder in het onophoudelijke kabaal van een schoolplein waar kinderen rondrennen, spelen en vechten. Tussen de leerlingen bevindt zich de 7-jarige Nora, die nieuw is op school. Terwijl ze haar plek probeert te bevechten in de schoolplein jungle, wijkt de camera geen moment van haar zijde.

In *Un monde*, het ijzersterke speelfilmdebuut van de 37-jarige Brusselse Laura Wandel, zijn kinderen geen lieverdjes. Nora (Maya Vanderbeque) ontdekt op haar eerste schooldag dat haar twee jaar oudere broer Abel (Günter Duret) niet de beschermengel is die ze vantevoren in hem zag. Abel wil op school niets met haar te maken hebben, want hij heeft het al moeilijk genoeg. Hij wordt vreselijk gepest.

Een 'schoolplein thriller' werd *Un monde* al genoemd. De film is de Belgische inzending voor de Oscars en zou best eens een nominatie in de wacht kunnen slepen. Sinds de première in Cannes wint *Un monde* de ene na de andere prijs. Wandel werkte maar liefst zes jaar aan de film, vertelt ze in een Amsterdams café. De opzet mag simpel lijken (volg een kind op school, en dan ook alleen op school), de nauwkeurige uitwerking kostte tijd.

Het geluid is erg belangrijk in deze film. Hoe is dat tot stand gekomen?

'Ik wilde de kijker dezelfde ervaring als Nora geven. Van begin af aan was voor mij duidelijk dat de geluidsband daarbij essentieel zou zijn. Het idee was om je te omringen met geluid, zodat je echt in de film zit. Ik wilde geen filmmuziek gebruiken. Voor mij is het geluidsontwerp de muziek. Elke schreeuw, elk geluid dat je hoort, is specifiek gekozen om een bepaald moment uit te lichten of om spanning te creëren. Het lijkt misschien herrie, maar het is heel precies in elkaar gezet.'

Het werpt je terug in je eigen kindertijd. Zo klonk dat inderdaad, in de pauzes op school.

'En zo klinkt het nog steeds. Als voorbereiding op *Un monde* heb ik maandenlang op schoolpleinen gezeten om kinderen te observeren. Het viel me al snel op hoe indringend het lawaai was - bijna gewelddadig. Het is een aanslag op je zintuigen. Tegelijk past dat bij het verhaal, dat gaat over een plek in de wereld veroveren. Kinderen gebruiken daar bij hun stem. Volwassenen trouwens ook. Hoe harder je schreeuwt, hoe meer geluid je maakt, hoe meer plaats je in de wereld kunt innemen.'

'Na die dagen aan de rand van een schoolplein kwam ik totaal uitgeput thuis. En dan te bedenken dat kinderen dit elke dag meemaken. Overigens wilde ik niet dat de kijker ook doodmoe zou raken, dus hebben we ook rustige, stille momenten ingebouwd.'

***Un monde* laat weinig over van het beeld dat kinderen lief en onbedorven zijn.**

'Het is zo logisch dat niet alle kinderen lief zijn. Soms zijn het kleine wilden. Waarvan ik wel overtuigd ben, is dat een kind dat pest of geweld gebruikt, zelf gekwetst is. Een deskundige op het gebied van pesten met wie ik gepraat heb, bevestigde dat. Hij zei ook dat een kind dat pest, net zo bang is voor uitsluiting als het kind dat gepest wordt. Het is een machtsspel, om geaccepteerd te worden en gezien te worden.'

Pestaanpak

Pesten lijkt een onuitroeibaar probleem. Een effectieve aanpak ontbreekt, stelt de Nederlandse kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer, die in september opperde dat pesten strafbaar gesteld zou moeten worden. Scholen kijken toch het liefst de andere kant op. Dat ervoer ook filmmaker Laura Wandel tijdens haar on-

derzoek voor de schoolplein film *Un monde*. 'Ik ben bij veel Belgische scholen langsgesegaan om kinderen te observeren en met leraren en directeuren te spreken. Als ik uitlegde waar de film over zou gaan, hoorde ik meestal: o, maar dat gebeurt hier niet, er is hier niets te zien.'

Nog een lange weg te gaan

Hebt u zich wel eens de vraag gesteld: 'Wanneer wordt het nou eens veilig in en rond die scholen? Als je jezelf even de tijd gunt om op internet te googlen naar het woord 'veilig' of 'veiligheid', dan kom je heel wat sites tegen die iets vertellen over deze woorden. Iedereen heeft wel z'n zegje hierover. En toch ...: het wordt niet echt veilig rond de scholen. Nog steeds ervaart 10 procent van de kinderen in het basisonderwijs niet de veiligheid, die er allang had moeten zijn.

Veiligheid op en rond de scholen wordt sinds 2006 actief door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gevolgd en er wordt geprobeerd daar verbetering in aan te brengen. En dan wordt 10 procent van de kinderen nog steeds gepest, dus kunnen ze niet veilig naar school. En dat heeft weer z'n effect op de leerprestaties van de kinderen. Hoe kan dat nou dat na 15 jaar dit probleem nog niet opgelost is? 't Is gewoon te gek voor woorden dat hier niet echt verandering in komt!

Veel instanties houden zich met het probleem bezig: scholen, Onderwijsinspectie, Gemeente, Jeugd-GGZ, Justitie, Openbaar Ministerie, Zorg Advies Team, Jeugdhulp, Centrum voor Jeugd en Gezin.

Ik heb alle waardering voor deze instanties en mensen, die zich inzetten ten behoeve van de veiligheid van het kind. Maar dan blijven nog de vragen liggen: Waarom kunnen we het negatieve gedrag van bepaalde jongeren niet veranderen? Waarom krijgen we daar geen vat op? Waarom stopt dat pesten en andere negatief gedrag niet?

Als u het goed doorleest, mist u toch wel een belangrijke groep: de ouders. In de media lezen we regelmatig dat jongeren elkaar wat aandoen.

Het beroven van mobieltjes, portemonnees, creditcards,

scooters en zelfs kleding. Het lijkt wel normaal aan het worden dat wat je niet hebt, je van een ander pikt. Om het geld, uit wraak of om de lef. En dan door jongeren in de leeftijd van ongeveer 15 jaar. Jongeren, die 's avonds laat en/of rond middernacht nog buiten zijn. Wat doen die jongeren zo laat op de avond op straat? Waar blijft het toezicht van thuis op deze jongeren? Is het ook normaal aan het worden dat je je kind zo laat buiten laat? Waar blijft de verantwoordelijkheid van de ouders?

En dan wordt er van de omgeving, lees de hierboven genoemde instanties, verwacht dat ze er wat tegen doen. Ja, dat doen ze al met veel inzet. Maar het is dweilen met de kraan open, als ouders dit gedrag van hun kinderen toelaten. Wil je gedrag, in dit geval pestgedrag of criminaliteit, veranderen in positieve zin, dan is continu toezicht, controle en begeleiding bittere noodzaak. Ook van de ouders wordt verwacht dat ze zich volledig inzetten. Er is nog een lange weg te gaan!

Dit is de zevende column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

Steward op school

“Eind september is in Houtens, school voor mavo en beroepsgericht onderwijs in Houten, het project *Steward op school* gestart. Eigenaarschap ontwikkelen en daarnaast kunnen de ‘stille willy’s’ gaan shinen”, zegt Wida van Doorn, pedagogisch medewerker Houtens en coördinator van het project. Alle leerlingen en medewerkers van Houtens hebben in het begin van het schooljaar een instructie gehad.

Tekst uit SVO-magazine 2022-1

Van Doorn is enthousiast. “We moeten allemaal eigenaar zijn van dit mooie gebouw. De stewards hebben onder meer de instructie gekregen om eerst twee keer aan een leerling te vragen om bijvoorbeeld rommel op te ruimen. De derde keer is de vraag: ruim je op of kies je voor registratie. De leerlingen die een registratie krijgen, moeten zich de volgende dag om kwart voor acht melden.”

“Ontdekken, ontwikkelen en ontplooiën zijn de kernwaarden van Houtens. Elk kind heeft talent en elk kind doet ertoe. Door bijvoorbeeld dit project aan te bieden, kan bij een leerling het inzicht doorbreken: ‘hé, ik kan dit’,” verduidelijkt Van Doorn. Docenten zijn tijdens de pauzes de back up van de stewards. Het geheel wordt na de kerstvakantie geëvalueerd. Van Doorn: “Het moet een succes worden, maar het heeft waarschijnlijk wel even tijd nodig”.

Wida van Doorn in 1.25

Eind januari is Wida nog immer enthousiast over *Steward op school* in Houtens. Het project is inmiddels twee keer door de school geëvalueerd. “We maken nu meters en blijven ontwikkelen. Ik vind onder meer dat de communicatie beter kan: posters in de school met daarop de regels. Een aandachtspunt is ook de inzet van de docenten tijdens de pauzes: vooral na een praktijkles is het soms

lastig om meteen klaar te staan in de aula om de stewards te begeleiden.” Trots is Van Doorn op het aanstaande bezoek van Erik-Jan de Sterke, initiatiefnemer van *Op ijgen wijze*, aanbieder in Nederland van het stewardproject.

Op pagina 11 en 22 in dit magazine de ervaringen en het oordeel van twee leerlingen van Houtens.

“Kinderen die niet begrepen worden zijn zo kwetsbaar”

Al ruim 20 jaar houdt Pia Crul zich bezig met het fenomeen faalangst, hoewel ze het zelf liever blokkadestress noemt. Ze ontwikkelde de Lefgasten faalangstmethode die leerlingen vanaf groep 7 basisschool en studenten helpt aan meer zelfvertrouwen en motivatie, schreef twee praktijkboeken en heeft haar eigen, erkende post-hbo-opleiding tot gecertificeerd faalangsttrainer. Binnenkort verschijnt er over haar methode een onlinecursus die docenten ook in de klas kunnen gebruiken.

De weg naar het ontwikkelen van een eigen faalangstmethode begon al toen Pia na haar studie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag muziekdocent werd op een middelbare school. “Hier ontdekte ik mijn behoefte om leerlingen niet alleen met muziek maar ook op andere gebieden te ondersteunen. Daarom besloot ik ook faalangsttrainer te worden. In 1998 kreeg ik daarvoor mijn certificaat aan de universiteit van Nijmegen. In diezelfde periode werd ik teamleider vwo en was ik als zodanig verantwoordelijk voor het zorgbeleid op school. Ook nu trof me het grote aantal leerlingen dat last had van teveel stress en daardoor ging onderpresteren.”

Vanuit haar drive de faalangstmethode te verbeteren volgde Pia in de jaren daarna diverse opleidingen en cursussen, maar het meest leerde ze van de dagelijkse praktijk met haar leerlingen. Het leidde uiteindelijk tot haar eigen Lefgasten methode.

Zelfvertrouwen en motivatie

Hoewel ze al jaren bezig is met een strijd tegen faalangst, heeft ze het zelf het liefst over blokkadestress. “Het woord faalangst heeft vaak een negatieve lading. Het lijkt erop alsof je daarmee geboren wordt en er nooit meer vanaf komt. Dat is dus niet zo. Blokkadestress geeft meer duidelijkheid. Het betekent dat je bij bepaalde situaties blokkeert en dat dat steeds erger wordt, waardoor je in de problemen komt. De methode Lefgasten is in feite een training voor meer zelfvertrouwen en motivatie. Hij is gebaseerd op Cognitieve Gedragstherapie (CGT) en op de werking van de hersenen. Ik gebruik de wetenschap van de neuroplasticiteit, dat wil zeggen dat je invloed hebt op de verbindingen in je hersenen.”

Vicieuze cirkel

“Normaal gesproken heb je als jong kind, ervan uitgaande dat de situatie thuis en op school goed is, zin om te leren en kom je op het niveau dat bij je past”, legt Pia haar theorie verder uit. “Dat gaat met vallen en opstaan, maar je komt wel verder. Tot je op een bepaald moment blokkeert omdat er dingen in je leven gebeuren, je je onder druk gezet voelt, of mensen zeggen: ‘je kunt het toch niet’. Dan gaat het opeens minder goed. Je raakt je zelfvertrouwen kwijt en daarna ook je motivatie. Als je blokkeert en je cijfers gaan achteruit dan komt er een moment dat je denkt: waarom zou ik nog mijn best doen? Als je je steeds kleiner gaat voelen doordat je blokkeert, beland je in een vicieuze cirkel. Die vicieuze cirkel is geënt op de angst voor herhaling die werkelijkheid wordt.”

“Bij een veilige school hoort ook dat je je als kind veilig voelt om te vertellen waarom je even niet zo goed kan leren.”

Angst voor een toets zorgt voor een negatieve gedachte die onmiddellijk zorgt voor een (overdosis) adrenaline die weer zorgt voor stress en blokkades, zoals uitstellen of een black-out. Het doel van de Lefgasten-methode is om uit deze cirkel te stappen. Je leert hoe je door een andere manier van denken invloed kan krijgen op die adrenaline en daarmee je blokkade en je gevoel van onmacht kan verkleinen.”

‘Het woord faalangst heeft vaak een negatieve lading. Het lijkt erop alsof je daarmee geboren wordt en er nooit meer vanaf komt.

Dat is dus niet zo.’

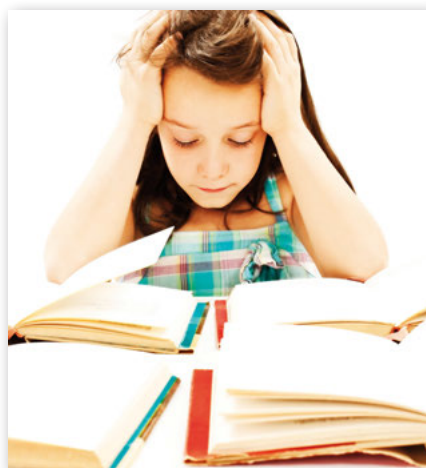
Blokkadestress in beeld

Met de online videocursus die binnenkort uitkomt, wil Pia haar methode nog toegankelijker maken, onder andere voor scholen. “Docenten kunnen de training samen met een groepje leerlingen bekijken. Ik heb de belangrijkste hoofdstukken als een slide-show in beeld gebracht. Het is een soort film geworden met daaronder mijn commentaar waarin ik uitleg geef, bijvoorbeeld over de blokkade. Die begint met je basisemoties die een functie van overleven hebben. Als je boos wordt, kan het je helpen om te zorgen dat je voor jezelf opkomt. Als je bang wordt, kan het helpen om op tijd weg te rennen. Maar het kan ook tot blokkades leiden. Een voorbeeld: toen ik klein

was, ben ik een keer door een hond gebeten. Daarna was ik bij elke hond - ook al was hij lief - stiekem bang dat het weer zou gebeuren. Door die angst voor herhaling maakte ik extra adrenaline aan waardoor ik buikpijn kreeg of mijn hart sneller ging kloppen. En op dat moment kon ik ook niet meer rustig nadenken. Door dat in plaatjes te laten zien, kan je een blokkade heel mooi visueel maken.

En dit is natuurlijk een voorbeeld van wat er op school gebeurt als je steeds meer blokkeert.”

‘Als je blokkeert en je cijfers gaan achteruit dan komt er een moment dat je denkt: waarom zou ik nog mijn best doen?’

Veilig klimaat in de klas

Ook zonder haar training kunnen docenten veel doen om blokkadestress bij leerlingen te voorkomen of op tijd te herstellen. Pia: “Het belangrijkste is dat je het in de klas bespreekbaar maakt. Door te vragen: ‘waarom blokkeer je vandaag opeens; gisteren kon je het wel, wat is er aan de hand?’ Bij een veilige school hoort ook dat je je als kind veilig voelt om te vertellen waarom je even niet zo goed kan leren. Een klimaat dus, waarin een kind mag zeggen: ‘ik voel me niet zo lekker vandaag, we hadden gisteren heel erge ruzie thuis, dus ik kan even niet zo goed nadenken.’ Of: ‘ik vind het leven weer zo verschrikkelijk moeilijk en ik denk heel vaak dat ik het niet kan.’

Goede docenten zorgen van nature al voor zo’n veilig klimaat, maar ik zou willen dat er nog meer bewustzijn op dit gebied komt. Kinderen en jongeren schieten zo vaak in de negatieve kanten: ik hoor er toch niet bij, ik kan het niet, of: ik moet..., want anders stel ik mijn ouders teleur. Als je dat bespreekbaar maakt, heb je al een heel stuk veiligheid ingebouwd.

Vanuit die basis kan je samen kijken naar wat er gebeurt en hoe je dat kan veranderen. Dan ben je bezig met de methode en probeer je in het systeem van het kind te kijken: ben je boos, vind je iets spannend, heb je verdriet over dingen... Als je al die dingen bespreekbaar maakt, denkt het kind: ik mag, niemand gaat me uitlachen, sterker nog: ik ben niet de enige.”

Onrechtvaardigheid

Waarom het strijden tegen faalangst al bijna haar halve leven beheerst? Resoluut: “Onrechtvaardigheid! Ik kan niet tegen onrechtvaardigheid. Kinderen die niet begrepen worden zijn zo kwetsbaar. Dat kan leiden tot een blokkade. Bijvoorbeeld als de ouders, vanuit de beste bedoelingen, alleen maar druk op hen leggen en niet zien dat dat juist averechts werkt. Of als de leerkracht zegt: je moet wel je best doen hoor, terwijl het kind juist ontzettend hard heeft geleerd maar blokkeerde. Het is onrechtvaardig als een kind niet begrepen wordt, daardoor gaat blokkeren en zich daarna heel ongelukkig voelt. Zoiets begint klein, maar kan uitgroeien tot een depressie of zelfs een burn-out waardoor een kind helemaal niet meer naar school wil. Die kwetsbaarheid raakt mij.”

In hoeverre denken wij nog als John de Mol?

Terwijl ik deze column op 21 januari schrijf zit volgens het journaal 25 procent van de leerlingen thuis, omdat hun klas in quarantaine moet... Dat is toch niet te bevatten? En dan iedere keer het beeld erbij van een leerkracht die in haar lege lokaal op haar laptop naar een scherm vol kinderen kijkt. Dan vraag ik me af of dat beeld over een aantal jaren in een museum hangt. Hopelijk wel, want dat betekent dat het een herinnering is aan een uitzonderlijke tijd die voorbij is.

Op de school in Nijmegen waar ik op dit moment interim-directeur ben, is de start na de kerstvakantie goed verlopen. Er is rust in de groepen gelukkig. Ik vroeg ernaar bij de leerkrachten, omdat ik dit niet vanzelfsprekend vond. Al die wisselingen en stress van wel en niet naar school gaan, omdat je met je gezin, met je klas, of met je school in quarantaine zit, lijkt me voor niemand goed. Wat doet dit met een groep en met de veiligheid in de groep? Ik hoop dat veel leerkrachten steeds bewust bezig zijn met groepsvorming, een fijne groep maken van hun klas, voor zover ze dit in de hand hebben. En dan is de tijd voor andere vakken wat beperkter, maar dat betaalt zich echt uit op de langere termijn, omdat je dan in een fijne sfeer aan

de overige vakken kan werken en niet steeds brandjes hoeft te blussen.

Ik heb er alle vertrouwen in, want we hebben fantastische leerkrachten in Nederland. Op iedere school waar ik gewerkt heb zie ik weer de pareltjes van voorbeelden van hoe deze bevlogen mensen hun leerlingen echt 'zien'.

"Ik vertel deze leerling van tevoren dat ik een verhaal ga vertellen en dat het kan zijn dat ik daarna een vraag aan hem stel, want als ik onverwacht een vraag stel klapt hij dicht en durft hij geen antwoord te geven."

"Ik gaf deze leerling bewust een werkje wat hij niet zonder hulp zou kunnen maken, zodat ik wist dat hij hulp moest gaan vragen, wat hij moeilijk vindt. Het duurde even, maar hij vroeg hulp, hartstikke goed!"

Ook is vandaag, 21 januari, de dag na de uitzending van *BOOS*

over seksueel wangedrag bij *The Voice of Holland*. De dag dat de medewerksters van Talpa een paginagrote advertentie in het AD plaatsten met de tekst "Beste John, het ligt niet aan de vrouwen". Dit omdat John de Mol in het programma *BOOS* verwees naar de vele loketten waar de vrouwen de misstanden hadden kunnen melden en hen opriep dat in het vervolg vooral te doen. Hiermee legt hij de verantwoordelijkheid neer bij de vrouwen, waar hij niet hoort te liggen.

Ik ging hierdoor wel zelf reflecteren. Hoe vaak heb ik gezegd dat kinderen het pesten moeten melden? Dat we een anti-pest coördinator hebben en een pestprotocol? In hoeverre denk ik, denk jij als John de Mol? "De protocollen zijn op orde, dus..."

En het klopt dat je pas van het pesten op de hoogte bent als het gemeld wordt, want een kenmerk ervan is dat het zich vaak buiten het zicht afspeelt. Maar ik heb voor mezelf weer eens scherp hoe hoog de drempel kan zijn om iets te durven melden. Het slachtoffer mag nooit de schuld krijgen van het niet melden, maar wel alle lof voor het wel melden.

Hettie Sipman is eigenaar van Mississippi Mediation&Interim, www.mississippi.nu. Dit is de derde column van Hettie.

Leerlingstewards

Leerlingen van Houtens lopen in de pauzes van de school in tweetallen rond. Ze worden bij toerbeurt aangewezen. De stewards hebben ter herkenning bodywarmers aan met de opdruk 'steward'. Hun opdracht: medeleerlingen aanspreken op hun gedrag. Na twee keer vragen om afval op te ruimen in de aula, kunnen ze een leerling 'registreren' die dat niet doet. De bewuste leerling moet zich vervolgens de volgende schooldag 'op tijd' melden. De leerlingstewards hebben assistentie van stewardcoaches: docenten van Houtens.

Naam: Shania Shriemisier
Leeftijd: 15 jaar
Woonplaats: Houten
Klas: 3de jaar VMBO TL, richting Economie.

Shania was eerder dit schooljaar een keer een volle lesweek steward in Houtens.

Ervaringen: "Het was even wennen", vertelt Shania tijdens een gesprekje in haar school eind januari. "Sommige leerlingen kijken hoe ver ze kunnen gaan en soms krijg je een grote mond. We mogen echter niet boos worden. En

als leerlingen niet luisteren en niet ingaan op onze vraag om hun afval in de aula op te ruimen, dan kunnen we dat aan de docent melden die ook aanwezig is in de pauze."

Oordeel: "Ik was het niet meteen eens met het project. Ik wist ook niet hoe het zou uitpakken. Vrijwillig zou ik het niet doen", zegt ze eerlijk. "Maar ik zie nu

dat de school schoner is: dat is wel een duidelijk voordeel van het project." Shania vindt dat er meer koppeltjes moeten rondlopen in de pauzes. "Nu ben je aan een kant van de aula en kun je leerlingen aan de andere kant niet aanspreken op rommel, omdat je niet gezien hebt wie daar precies voor verantwoordelijk is."

[Lees verder op pagina 22.](#)

Scholen als onmisbare partner in de strijd tegen discriminatie en racisme

Leo Heldens is mediator en vertrouwenspersoon met als specialisaties: onderwijs, zorg, overheid, echtscheidingen en arbeidsconflicten. Ook is hij eigenaar van Bureau IKVA, de organisatie die sinds 1 juni 2014 opereert als onafhankelijke antidiscriminatievoorziening voor de gemeente Venray. Samen met zijn collega Anika Clazing schreef hij een plan van aanpak om discriminatie tegen te gaan. Opvallend daarbij is de belangrijke rol voor scholen. Logisch, vindt Heldens. “Bij antidiscriminatie kijk je vooral wat er in de hele maatschappij speelt en die maatschappij komt elke maandagochtend gewoon de school binnen.”

Leo Heldens begon zijn carrière in de psychiatrie en de gehandicaptenzorg. Na 10 jaar stapte hij over naar de kindbescherming waar hij onder andere actief was in ondertoezichtstellingen, voogdijzaken, omgangsregelingen, werkbegeleiding en vrijwilligersbeleid. Van 2001 tot 2013 was hij directeur van een HALT-bureau en gaf hij regelmatig gastlessen op basisscholen en in het voortgezet onderwijs. Naast zijn werk als coördinator Antidiscriminatie Vraagpunt Venray, mediator en vertrouwenspersoon was hij actief als coördinator BOR (Begeleide Omgangsregeling) waarbij hij met inzet van vrijwilligers gescheiden ouders en hun kinderen hielp bij het uitvoeren, maken en nakomen van afspraken over een omgangsregeling.

Zijn CV is indrukwekkend. “Maar als je een rode draad in mijn werk zoekt, dan is het kinderen”, zegt Leo. “Kinderen kunnen mij raken. Volwassenen zijn weerbaar, kinderen zijn kwetsbaar. Waar je wordt geboren, bepaalt al voor een groot gedeelte hoe je leven gaat worden. Er zijn heel veel mensen die minder kans krijgen en dan is het goed als er oog en oor is voor het welzijn voor kinderen.”

Vandaar dat we de school als een onmisbare partner zien in de strijd tegen discriminatie en racisme. We zien de scholen zoeken naar verbinding. Maar ze staan daar nog te vaak alleen in. Zij hebben meer professionele ondersteuning nodig bij het zoeken naar antwoorden op dagelijkse misverstanden, wrevel en onbegrip binnen de schoolgemeenschap.”

“De aanpak van discriminatie is niet louter een taak van de overheid, het is een taak van de hele samenleving.”

Rol voor scholen

Naast het creëren van draagvlak bij de inwoners van Venray en het streven naar een brede coalitie van partijen, is samenwerking met scholen een van de speerpunten in het plan van aanpak om de melding- en aangiftebereidheid en de bekendheid van het Antidiscriminatie Vraagpunt in Venray te doen toenemen. Leo: “De aanpak van discriminatie is niet louter een taak van de overheid, het is een taak van de hele samenleving. Scholen zien toenemende diversiteit in de samenleving en de daarmee toenemende druk op sociale cohesie in de schoolklas.

Leerkracht ontlasten

De school als onmisbare partner in de strijd tegen discriminatie. Dus nog meer werk op het bordje van de leraar? Leo: “Nee! Er wordt al heel veel bij school neergelegd. Scholen moeten zorgen dat ze op taal, rekenen en allerlei andere mooie vakken goed presteren. Een leerkracht moet met zijn vak bezig zijn en meer kennis van buiten kunnen halen. Daarom vind ik het mooi als we tegen scholen kunnen zeggen: we gaan jullie helpen. Dit doen wij in samenwerking met Stichting Respect On (<https://www.respectonvenray.nl/>). Respect On wil de leerkracht juist ontlasten

en samen aan de slag gaan. Het moet niet zo zijn dat wij alleen maar op school een lesje komen draaien en weer weg gaan. Het gaat erom hoe het geïntegreerd kan worden in het totale lespakket. In de tijd dat ik directeur bij HALT was, werkten we op het gebied van een gezonde en veilige school samen met de GGD, GGZ en Verslavingszorg en was er een lesprogramma dat jaarlijks terugkwam. Dat kwam dus uit de hele keten. Daarmee verzorgden we een aantal lessen op school. De leerkracht bleef er wel bij zitten, maar had dan de ruimte om naar het groepsproces in de klas te kijken.”

“Ik vind het mooi als we tegen scholen kunnen zeggen: we gaan jullie helpen.”

Terugtrekkende bewegingen

Discriminatie is overal, ook op school, weet Leo. “Als je goed kijkt zie je in elke groep van alles. Het werkt alleen niet om met je vinger te wijzen naar wat verkeerd is. Ga met elkaar in gesprek, probeer eens actief te luisteren en een stukje herkenning te krijgen. Als we met scholen over dit thema praten, is onze eerste vraag: herken je het; speelt dit ook bij jullie? Je merkt dan vaak terugtrekkende bewegingen, want men wil niet graag onderkennen dat er gediscrimineerd wordt. Het zou mooi zijn als een school bereid is om iets te vertellen en te zeggen: ‘we onderkennen wat er leeft, we zijn een afspiegeling van de maatschappij en dat zijn dingen die gebeuren, maar we proberen hier wel schoolveiligheid te creëren en te zorgen

dat kinderen welkom zijn’. Ik zie dat op dit gebied in het onderwijs al veel mooie stappen worden gezet.”

Samenwerking met mbo-scholen

Een van de ideeën in het plan van aanpak is het ontwikkelen van lesmateriaal samen met de leerlingen van de mbo-sectoren Zorg en Welzijn. “Samen met de docenten kunnen we deze groep een mooie opdracht geven. De leerlingen van die opleidingen hebben vroeger ook op de basisschool en op het voortgezet onderwijs gezeten. Ze kennen de mensen en de context al goed.

Ik zou ze vooral willen meenemen om dingen te ontwikkelen die we weer kunnen gebruiken in de basisschool.”

Zelf heeft Leo Heldens al menig gastles verzorgd, waaronder lessen in communicatie. “Dan zei ik tegen de klas: kijk eens hoe je praat met iemand die je sympathiek vindt. Dan heb je een open houding, je kijkt de ander aan en luistert meer. Als je met iemand in gesprek gaat die je niet sympathiek vindt, sluit je je af. Je stelt amper vragen en je luistert niet zo goed. Vervolgens gaf ik de opdracht om met iemand in gesprek te gaan die ze niet kenden en minder sympathiek vonden. Ze moesten daarbij proberen een houding aan te nemen alsof ze de ander wel sympathiek vonden. Na dat

gesprek moesten ze mij vertellen wat er was gebeurd. Er gebeurden hele mooie dingen!”

Kiezen bij voetbal

Leo: “We leiden jongeren op om straks een plek te krijgen in de maatschappij en we zitten in een cultuur waarin IK heel belangrijk is. Maar die IK heeft ook de ander nodig. Pas als er een dialoog ontstaat, kan er veiligheid ontstaan waardoor je je thuis voelt. Een van onze ideeën in het plan van aanpak is het organiseren van ‘dialoogtafels’ waar buurtbewoners ervaringen kunnen uitwisselen en in gesprek kunnen gaan over actuele thema’s. Daarbij is het creëren van wederzijdse empathie en inlevingsvermogen tussen groepen en individuen een belangrijke speerpunt. Dat kan je op school ook doen. Hetzelfde geldt voor de ‘bindingsladder’. Initiatieven en interventies in wijken lijken de meeste kans op resultaat te bieden als mensen niet worden aangesproken op wat hen scheidt maar op wat ze bindt. Kinderen praten heel spontaan over de vooroordelen die ze hebben. Dat zit er al vroeg ingebakken. Een kind sluit bijvoorbeeld bepaalde kinderen uit bij voetbal. Dan kiest hij liever iemand die goed kan voetballen, los van huiskleur. Dan zie je bijvoorbeeld dat kinderen die op andere momenten gediscrimineerd worden dan het eerste gekozen worden. Wat zou het goed zijn als we dat gewoon met elkaar kunnen bespreken zonder met de vinger te wijzen van jij bent goed of slecht. Als je dat op school doet, vertellen kinderen het weer thuis. Zoeken naar overeenkomsten dus, in plaats van naar vooroordelen.”

Leo Heldens is ook als mediator verbonden aan de Stichting Veilig Onderwijs

Ontmoeting met Sigrid Haarbosch

Aan de Stichting Veilig Onderwijs (SVO) zijn vele experts verbonden. Wie zijn die mensen, welke specifieke kennis hebben zij, waarom verbinden zij zich aan SVO, wat is hun drijfveer? In een reeks ontmoetingen beantwoorden zij onder meer deze vragen. In dit magazine het relaas van Sigrid Haarbosch, sinds 2021 als coach verbonden aan de stichting. De holistisch kindercoach werkt als ambulante pedagogisch gezinsbegeleider en heeft nu twee jaar een eigen praktijk in haar woonplaats Eindhoven onder de naam Kindercoaching Sprankel.

'De antwoorden zitten vaak in de kinderen zelf.'

Voordat het gesprek begint over haar ervaring met de Vriendentraining, verzorgt Haarbosch deze ochtend eerst een korte rondleiding door haar praktijk op de eerste verdieping van het jarendertighuis. Opgewekt toont ze de verschillende 'spulletjes' die ze bij de coaching van kinderen gebruikt. De inrichting van de praktijkruimte, die verdeeld is over twee kamers en een wachtruimte, is licht en kleurrijk.

Haarbosch is ten tijde van het interview (vrijdag 17 december, 2021) een paar weken 'onderweg' met haar eerste Vriendentraining in twee groepjes leerlingen van een basisschool in Eindhoven: een groepje met leerlingen in de leeftijd van 5 tot 7 jaar en eentje met leerlingen van 8 tot 12 jaar. Ze is enthousiast over het oorspronkelijk Australische concept dat, zo vertelt Haarbosch, door het Nederlands Jeugd Instituut naar Nederland is gehaald.

geconfronteerd worden. 'De bewezen vriendentraining geeft ze een stevige basis van zelfvertrouwen', staat in de folder die Haarbosch erover heeft samengesteld. Thema's die aan de orde komen zijn onder meer 'omgaan met emoties en stress', 'zelfverzekerd en dapper voelen', 'helpende gedachtes maken', 'een stappenplan maken voor jezelf' en 'vrienden zijn met jezelf en anderen'.

geformuleerd. Haarbosch laat een groot vel zien waarop de doelen staan. In de goed geschreven en leesbare zinnen staat opvallend vaak dat ze hun 'boosheid' onder controle willen brengen. Op tekeningen hebben ze aangegeven waar de boosheid zit. "De kinderen leren hun gevoelens en emoties te (her)kennen. Wat gebeurt er in je lichaam en waar voel je de emotie. Wat zijn dan helpende en niet-helpende gedachtes en hoe kun je de niet-helpende omzetten in helpende gedachtes."

'Vanuit mijn eigen ervaring weet ik dat veel problemen waar kinderen tegen aan lopen in de basis te maken hebben met een gebrek aan zelfvertrouwen. Als kindercoach begeleid ik kinderen die wat minder goed in hun vel zitten en ondersteunen hen bij het opbouwen van meer zelfvertrouwen en veerkracht. De Vriendentraining die ik zowel individueel als in groepsverband aanbied sluit daar goed op aan ...' Sigrid Haarbosch

Door de training neemt de veerkracht van kinderen toe, leren ze 'beter omgaan met emoties, wordt hun weerbaarheid versterkt, groeit hun zelfvertrouwen en worden ze weerbaarder en verminderen stress, piekeren en sombere gevoelens', zo schrijft Haarbosch in haar folder. Ze benadrukt tijdens het gesprek dat ze niet de absolute wijsheid

In een reeks van acht themabijeenkomsten wordt de kinderen stapsgewijs geleerd hoe om te gaan met situaties en gebeurtenissen waarmee ze

Doelen

In de eerste bijeenkomst hebben de kinderen in de 'oudere' groep hun doel voor de training

Sigrid toont kleurenmonster

in pacht heeft. Ze helpt de kinderen in hun 'zoektocht' naar wat het beste bij ze past. Hoe ze kunnen beter leren 'dealen' met een voor hen lastige situatie of gebeurtenis.

De training is volgens Haarbosch 'ervaringsgericht'. "We praten, maar bewegen ook heel veel en de creativiteit van kinderen wordt aangesproken."

Ze dient zich aan de grote lijn van de Vriendentraining te houden zoals die door Het Nederlands Jeugd Instituut is opgesteld. De precieze uitwerking mag Haarbosch zelf invullen. Daarvoor heeft ze diverse attributen die prima aansluiten bij de belevingswereld van kinderen: ze werkt bijvoorbeeld met duplopoppetjes en met Jip, een wat grotere

pop die vaak meepraat in gesprekken. Ze toont het boek met het 'kleurenmonster'. Elk 'monstertje' heeft een andere kleur en die geeft een emotie aan. Op die manier kunnen kinderen aangeven hoe ze zich voelen. Daar praten we dan over, zegt Haarbosch.

Op school

Het mooie van deze training is dat die in de school wordt gegeven, aldus Haarbosch. "Op woensdagmiddagen meteen na de les: de kinderen eten bij mij een boterhammetje en daarna starten we. Ze zijn een uurtje langer op school. Dat de training op school is, betekent dat je een kort lijntje hebt met de leerkrachten.

'Pesten is een situatie die veel onzekerheid en angst kan opleveren. In de Vriendentraining leert een kind beter zichzelf begrijpen en daardoor ook de gevoelens van een ander. Kinderen ervaren in een klein groepje dat ze niet de enige zijn die dingen lastig vinden en ze kunnen met elkaar en van elkaar leren. Jezelf kennen, is belangrijk. Dat maakt je weerbaar tegen een situatie als pesten. Kinderen in de groepjes zien dat ze allemaal hetzelfde zijn, maar toch anders. Ze leren elkaar accepteren in plaats van dat ze anderen uitsluiten. Dat is een hele stap voor basisschoolleerlingen.' Sigrid Haarbosch

Zij en de ib'er hebben de leerlingen geselecteerd die baat hebben bij de training. Ouders worden gedurende de bijeenkomsten op de hoogte gehouden via de groepsapp. Zij werken thuis mee via het werkboekje."

De groepjes bestaan elk uit maximaal zes leerlingen. Dat is veilig voor hen, meent Haarbosch. Ze vindt dat de training eigenlijk aan alle leerlingen gegeven moet worden. "Het zou een vak

moeten zijn. De Vriendentraining is een echte toevoeging die gaat over sociaal-emotioneel sterker voelen. Niet alleen het gedrag komt aan de orde, maar ook de behoefte van een kind om daarover te praten. De antwoorden zitten vaak in de kinderen zelf. Scholen zijn toch erg veel op het leerstuk gericht. Iedereen krijgt hetzelfde aangeboden. Ik denk dat het beter is om op de specifieke talenten van een kind in te zoomen. Dat ontwikkelt op die manier een interne motivatie."

'De visie van Stichting Veilig Onderwijs (SVO) sluit goed aan bij die van mij: een sociaal en emotionele veilige plek bieden op school, waar ieder kind zichzelf kan zijn en zich optimaal kan ontwikkelen. SVO wil scholen bewust maken wat die preventief kunnen doen om bijvoorbeeld pesten tegen te gaan. Het is belangrijk om kinderen mee te geven hoe ze met zichzelf en anderen om kunnen gaan.'

Sigrid Haarbosch

Sigrid en Jip, de pop die vaak 'meepraat'

Dit is de tweede ontmoeting in een reeks met de experts die verbonden zijn aan Stichting Veilig Onderwijs. De eerste was met Audrey Vrijhoef-Pocorni in magazine 2021-4 (meer informatie www.stichtingveilig-onderwijs.nl/team-stichting-veilig-onderwijs). Deze reeks wisselt af met een serie gesprekken met de beleidsmedewerkers van Stichting Veilig Onderwijs. Zie daarvoor de magazines: 2021-3 en 2022-1. Het webadres van Sigrid is www.kindercoaching-sprinkel.nl.

Boeken – maken - wijzer

Om een idee te geven van boeken die geschreven zijn over school en het leven van docenten, is op de pagina van allesoverboekenenschrijvers.nl een overzicht gemaakt van een aantal van de beste schoolromans en -verhalenbundels. 'Het zijn boeken waarin het schoolleven, of het soms getroubleerde bestaan, van leerlingen en docenten centraal staat.'

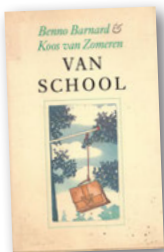
Bron: www.allesoverboekenenschrijvers.nl

De rendementsdenker
Lucas Zandberg

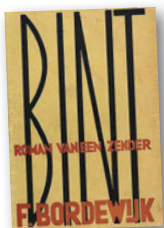
Een faun met kille horentjes
Hugo Raes

Van school
Koos van Zomeren

De lessen van mevrouw Lohmark
Judith Schalansky

Bint
F. Bordewijk

'De Bree is een leraar die een weggepeste collega van klas 4 d, bijgenaamd de Hel, mag vervangen. Hij wordt daarin bijgestaan door de uiterst dictatoriale directeur Bint die een systeem van tucht heeft ontwikkeld. Wat volgt is een psychologische oorlog die het hele schooljaar zal duren. Dan pleegt een van de leerlingen zelfmoord en neemt Bint plotseling ontslag. De vraag is of hij wel zo gestaaid is als hij altijd heeft doen voorkomen.'

Laatste schooldag
Jan Siebelink

'Laatste schooldag is een boek over de wetten van de scholengemeenschap. Die wetten worden gesteld door de rector, de conrectoren en de docenten, maar in de junglegemeenschap van een school zijn zij even vaak meester als slachtoffer. Jan Siebelink, die de wereld van de school door en door kent, vertelt met humor, mededogen en intense betrokkenheid over de idealen en drama's, die hun tol eisen en de betrokkenen vaak voor hun leven tekenen. Laatste schooldag speelt zich af op het Willem de Zwijger College, de fictieve school die model staat voor vele werkelijke scholen van nu. Het wordt bevolkt door goedwillende en ambitieuze mensen, door angstige, gekwetste en arrogante docenten, die hun leven in de waagschaal stellen voor het monster van de school.'

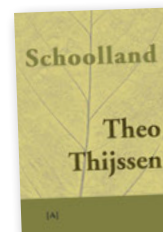

Grensgevallen
Peter Høeg

Schoolslag
Joseph Pearce

Schoolland en De gelukkige klas
Theo Thijssen

“We gaan niet vingerwijzen”

Bij Oudervereniging Balans beleefden ze in december een ‘juichmomentje’, vertelt belangenbehartiger en woordvoerder Joli Luijckx. In het regeerakkoord van het kabinet Rutte IV staat immers niet alleen dat de sociale veiligheid en gelijke behandeling op iedere school voor leerlingen en leraar gewaarborgd wordt en dat de onderwijsinspectie ‘extra inzet op sociale veiligheid’, maar ook dat er een onafhankelijk meldpunt sociale veiligheid en gelijke behandeling komt.

In haar rapport *Ieder kind overal veilig? Rapportage over onveilige situaties buiten de thuissituatie* dat in oktober verscheen, benadrukt Balans dat een dergelijk onafhankelijk meldpunt zeer wenselijk is. “Het is precies waar we in het rapport om gevraagd hebben,” aldus Luijckx in een gesprek dat halverwege januari plaatsvindt. In een eerder verschenen persbericht naar aanleiding van het in december verschenen regeerakkoord, repte de vereniging al dat zij het meldpunt ziet als een grote stap voorwaarts in het ‘waarborgen van veiligheid op school.’ Zowel ouders, leerlingen als leraren kunnen daar in de toekomst onveilige situaties melden en er ook terecht met individuele klachten.

Het is volgens Balans goed dat er speciaal voor het onderwijs een meldpunt sociale veiligheid komt. Dat baseert zij op de resultaten van een door haar in mei vorig jaar gestart onderzoek en dat de basis vormt van het rapport *Ieder kind overal veilig...?* Het belangrijkste doel ervan was om te inventariseren of het regelmatig voorkomt dat ouders die een melding doen

van een onveilige situatie buiten de thuissituatie, dus op school, in de jeugdzorg of op de sportclub, nergens serieus worden genomen. En soms van de ene instantie naar de andere worden doorverwezen. Die indruk was de afgelopen jaren bij Balans ontstaan door de berichten en gesprekken die op haar advieslijn binnenkomen.

Onderwijs gerelateerd

Ruim 80% van de meldingen, zo wees het onderzoek uit, is aan het onderwijs gerelateerd. Ouders gaven daarbij ook aan angst te hebben voor het melden van een klacht. Sommigen werden bij het bespreken ervan geconfronteerd met dwang en drang of met Veilig Thuis-meldingen (70%). “En dat laatste heeft een enorme impact op een gezin,” verzekert Luijckx. Opvallend is dat in 87% van de meldingen de professional de veroorzaker was van de onveiligheid. Ook opvallend: leraren weten soms niet hoe ze een onveilige situatie in hun school moeten aankaarten: niet weten bij wie ze moeten zijn, of er geen melding van durven te maken.

“Ik wil echter absoluut niet gaan vingerwijzen naar het onderwijs,” benadrukt Luijckx bij het bespreken van de resultaten in het rapport. “We zien de problemen in de scholen: de enorme werkdruk, de grote klassen en het lerarentekort. Onmacht speelt in de beschreven situaties ook vaak een rol. We willen met de publicatie van het rapport een eerste aanzet doen en met alle betrokkenen kijken hoe we dit kunnen oplossen en kunnen voorkomen. Maar eigenlijk moet dit aan de voorkant worden opgelost.”

We krijgen bij Balans vaak vragen van ouders die zich zorgen maken over hun kind, dat volgens hen in een onveilige situatie verkeert. En dan bedoelen we een onveilige situatie buiten het gezin. Denk bijvoorbeeld aan school, de jeugdzorg of sportclub. We horen soms ook van professionals die een onveilige situatie buiten het gezin constateren en niet goed weten wat ze hiermee kunnen doen. We horen vaak dat ouders een plek zoeken waar hun zorg kan worden gemeld en behandeld. Ouders weten niet goed waar ze met hun melding terecht kunnen. Worden doorverwezen van de ene naar de andere instantie. Hun melding wordt vaak niet in behandeling genomen of onderzocht. En als ouders hun zorgen wél bespreekbaar maken of melden, krijgen ze regelmatig zélf te maken met dwang- en drangmaatregelen, of zelfs met een Veilig Thuis melding. Voor Balans was dit reden om hierover in gesprek te gaan met betrokken organisaties, zoals Veilig Thuis. Ook zij waren benieuwd naar voorbeelden. We openden een meldpunt (...). Komt het daadwerkelijk regelmatig voor dat ouders die een melding willen doen, nergens serieus worden genomen? Dat zij van instantie naar instantie worden doorverwezen en dat hun verhaal nergens wordt onderzocht - hun klacht nergens behandeld? En is er inderdaad angst bij ouders om melding te maken van een onveilige situatie? ...

Bron: Inleiding leder kind overal veilig?

Het hele onderzoek is te lezen via [leder kind overal veilig? Rapportage analyse onveilige situaties buitenshuis - Balans, vereniging voor ouders \(balansdigitaal.nl\)](https://www.balansdigitaal.nl)

Bovenop

Luijckx is 'heel blij' met het plan van het kabinet om een meldpunt voor het onderwijs 'op te zetten'. Ze noemt dat op driekwart van het gesprek 'nieuw nieuws'. "We gaan er natuurlijk bovenop zitten. Hoe gaan we dit uitrollen, hoe richt je het in en hoe zorg je dat het onafhankelijk is en wat gebeurt er met de meldingen, hoe is de procedure en hoe de behandeling ervan? We hebben al aangeklopt bij het ministerie en gezegd dat we hier heel graag bij betrokken willen zijn," vertelt Luijckx, die zegt dat Balans in haar streven om het onafhankelijk meldpunt te creëren veel dank verschuldigd is aan Paul van Meenen. Glimlachend: "Het lijkt er heel sterk op dat D66 er de hand in heeft gehad dat het meldpunt in het regeerakkoord staat."

Wij **versterken** de positie van ouders van kinderen en jongeren met ondersteuningsbehoeften bij leren en/of gedrag. Dit doen we door **belangenbehartiging** en uitwisseling van **kennis en ervaringen** tussen ouders, onderwijs, zorg en wetenschap.

Balans ondersteunt en **vertegenwoordigt** ouders zo goed mogelijk. Door op verschillende manieren **informatie en kennis** te delen. We organiseren **evenementen** en **webinars**, maken filmpjes, podcasts en animaties. Balans heeft een eigen **Magazine** een **Advieslijn** en geeft **Advies in de buurt**. Speciaal voor de kinderen is er **BalansKIDS**.

Ook lobbyt Balans in de politiek op het gebied van onderwijs, zorg en opvoeding. Met als doel de **positie van ouders en kinderen te versterken**. En eraan bij te dragen dat ieder kind **passend onderwijs** en **passende hulp** krijgt.

Bron: balansdigitaal.nl

Pesten/ongewenst gedrag strafbaar maken of de dader helpen?

Als moeder weet ik als geen ander hoe moeilijk het is en hoe machteloos je kunt staan als je kind gepest wordt op school. Ook al is het inmiddels voor mij zo'n 30 jaar geleden.

In die tijd was er niets om ongewenst gedrag op scholen aan te pakken en al helemaal geen tools voor onderwijzenden en ouders om met ongewenst gedrag en geweld van kinderen en met frustraties van volwassenen onderling om te gaan.

Vanuit die ervaring heb ik opleidingen gedaan om me te verdiepen in gedrag en het brein van de mens, jong en oud en waar het ongewenste gedrag bij het kind vandaan komt.

En zo ben ik begonnen met mijn werk om aan oplossingen te werken, tussen scholen en ouders en uiteraard leerlingen onderling.

Al die jaren dat ik dit werk nu doe, merk ik dat het woord 'pesten' te pas en te onpas wordt gebruikt, of misbruikt, eigenlijk door alle betrokkenen, terwijl we het toch over de

sociale veiligheid van de school gaat. Wat ik ook veel hoor, is om pesten van jonge kinderen strafbaar te maken. In september 2021 riep de kinderbudsvrouw daar toe op. Want er zitten veel strafbare elementen in het pestgedrag, meende zij. Er zou een groot onderzoek starten. En dan denk ik 'alweer een onderzoek en waarom kinderen strafbaar stellen?'

Ik denk dat niemand zal ontkennen dat pesten/ongewenst gedrag door kinderen strafbare elementen in zich heeft. Ik al helemaal niet. Maar ik hoor veel van leerkrachten of docenten dat het signaleren soms moeilijk is. En dat klopt. Want wij mensen signaleren maar tien procent van ons bestaan. Dat is niet bewust, nee dat is onze natuur, dus ons menszijn. Wij volwassenen hebben dus alle betrokkenen nodig die de leerkracht of docent vertellen wat er gebeurt.

Bovendien weten we uit alle eerdere onderzoeken dat de meeste daders van ongewenst gedrag een frustratie bij zich dragen waarbij hulp geboden moet worden, zodat deze kinderen weer positief in hun leven komen staan.

Als we nu weten dat wij mensen pas kunnen evalueren en analyseren rond ons zestiende levensjaar en wij als volwassenen maar tien procent kunnen signaleren, is het dan nodig om nog meer te onderzoeken? En onder welke verantwoordelijkheid vallen kinderen?

Juist, van ons volwassenen.

Een goed sociaal veiligheidsbeleid en een goede samenwerking met de klas en ouders, kan het mogelijk maken om te komen tot goede signalering van ongewenst gedrag en het adequate handelen hierop. Daarom is mijn slogan: een goed sociaal veiligheidsbeleid en een goede samenwerking tussen alle betrokkenen, is de basis van sociaal veilig onderwijs.

Els Hendrikse is directeur van Stichting Veilig Onderwijs.
Voor de gelegenheid schrijft ze een column in deze editie van het magazine.

People Help the People-Award

Stichting Veilig Onderwijs (SVO) reikt sinds 2013 met enige regelmaat de People Help the People-Award uit aan een persoon, een groep, een klas of een school die zich inzet om de sociale veiligheid in het onderwijs te bevorderen.

De Award is vernoemd naar de song *People Help the People* (uit 2011) van de Engelse zangeres Birdy, het lievelingslied van Livia van Beelen. Livia maakte in 2012 een eind aan haar leven na langdurige pesteringen en treiteringen op haar school. De ouders van Livia, Ingrid van Beelen en Gerard van Beelen, zijn de initiatiefnemers van de Commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs (onderdeel SVO) en zij reiken de Award uit.

Ingrid en Gerard blijven op zoek naar bijzondere projecten en initiatieven die de sociale veiligheid in het onderwijs helpen verbeteren en die in navolging van de zeven eerdere winnaars in aanmerking komen voor de Award. Nominaties zijn welkom (zie onderaan de pagina).

Predicaat Sociaal Veilige School

Een ander project van Stichting Veilig Onderwijs om een sociaal veilig leerklimaat te bevorderen, is het Predicaat Sociaal Veilige School.

Het logo van het Predicaat Sociaal Veilige School.

Informatie

Meer informatie over de People Help the People-Award en het Predicaat Sociaal Veilige School op onze website www.stichtingveiligonderwijs.nl. Nominaties doorgeven voor de Award kan via communicatie@stichtingveiligonderwijs.nl of telefonisch 0346-550655.

Leerlingstewards

Naam: Lisa den Hamer
Leeftijd: 14 jaar
Woonplaats: Utrecht Lunetten
Klas: 3de jaar VMBO TL, richting Economie.

Lisa was eerder dit schooljaar een keer een volle lesweek steward in Houtens.

Ervaringen: Lisa heeft 'goede ervaringen', zegt ze in het gesprek samen met Shania. Ze moest wel eerst over een hoge drempel stappen. "Vooral de vierdejaars zijn soms brutaal. En ik keek ook tegen ze op. In het begin vond ik het heel spannend om ze aan te spreken, maar dat ging steeds beter. Ik ben steeds minder tegen ze op gaan kijken. Ik heb me

daarin zeker ontwikkeld. Belangrijk is dat we geen discussie mogen beginnen. We lopen in tweetallen. En we stellen om de beurt de vraag aan leerlingen om de rommel op te ruimen."

Oordeel: Lisa vindt dat er genoeg stewards rondlopen in de pauzes. "Als er nog meer koppeltjes komen, dan word je minder actief. Ik sta niet te trappelen om weer aan de beurt te zijn, maar als het nodig is om een keer in te vallen, dan zal ik dat zeker doen."

Wat is Steward op School?

'Veel onderwijsinstellingen maken gebruik van het programma Steward Op School. Waarom? De maatschappij individualiseert en daarmee ook de leerlingen. Op nog veel scholen moet iets gebeuren op het gebied van orde en respect. Een schone, rustige en respectvolle school voor iedereen. Een illusie? Nee. Door de leerlingen niet als boeman aan te wijzen maar juist onderdeel van de oplossing te maken, bereiken we dit samen. Het programma Steward Op School heeft veel successen geboekt, en nog steeds. Onze missie: tolerantie op elke school. Iedereen moet zich toch veilig kunnen voelen in zijn/haar leeromgeving?'

Bron: www.stewardopschool.nl

Vacature eindredacteur

Ben jij op zoek naar vrijwilligerswerk binnen een ambitieuze omgeving, waar je je liefde voor schrijven en redactiewerk kwijt kunt? Is taal echt jouw ding en heb je een vlotte, foutloze pen? Lijkt het jou een mooie ervaring om Stichting Veilig Onderwijs te helpen bij het samenstellen van ons magazine en het up-to-date houden van onze website?

Wij zoeken een vrijwilliger die onze kleine redactie als eindredacteur minimaal twee tot vier dagdelen per week wil komen versterken.

Functieomschrijving

Als eindredacteur controleer je artikelen en reportages voor ons magazine en de website inhoudelijk en je fungeert dus op dat gebied als eindstation in het productieproces van ons magazine, onze website en onze informatiefolder en alle andere vormen van onze uit te dragen boodschap. Als eindredacteur controleer je niet alleen, maar je schrijft ook.

Tevens word je de contactpersoon voor onze uitgever en je werkt daar intensief mee samen.

- Opbouwen van een redactie voor ons magazine, website en folder;
- Leiding geven aan de redactiemedewerkers;
- Controleren van alle bijdragen in ons magazine, website en folder op de inhoud en je corrigeert taal- en spelfouten;
- Nagaan of de gegeven informatie juist en volledig is;
- Nagaan of in alle artikelen alle geldende juridische en ethische regels in acht zijn genomen;
- Zorgen dat de inhoud van het magazine voor iedereen leesbaar is;
- Aandragen van suggesties bij de redactieleden;
- Verzorgen van een goede indeling van het magazine;
- Zorgen dat de redactie de deadlines haalt;.
- Tijdig aanleveren van het magazine, folder of ander materiaal bij onze uitgever;
- Contactpersoon van de stichting bij onze uitgever.

Wat jij ons biedt

- Je beschikt over een goed taalgevoel; bent nauwkeurig en je hebt bij voorkeur affiniteit met de schoolsector.

Wat wij jou bieden:

- Je komt te werken in een klein hecht team met talentvolle mensen;
- Je krijgt de ruimte om zelfstandig te werken met veel eigen inbreng;
- Jouw werk is erg belangrijk voor onze organisatie en wordt zeer gewaardeerd;
- Je hebt de mogelijkheid om (een deel van je) werkzaamheden vanuit huis te verrichten;
- Door ons uitgebreide netwerk leer je hoe de schoolsector in elkaar zit en werkt.

Herken jij jezelf in bovenstaand verhaal en ben je geïnteresseerd?
Mail je sollicitatie inclusief curriculum vitae aan directie@stichtingveiligonderwijs.nl.
Bellen voor een afspraak en voor vragen over de vacature: 0346-550655.

Ultima Verba 2022-2

Oftewel, schrijfsels met herinneringen aan vijfendertig jaar voor de klas. Aflevering 5.

Blauwe maandag

'Toen deed ze iets wat niemand zal geloven, in ieder geval wat de rector niet wilde geloven en al die andere leraren ook niet. We spreken hier over 1986, en ook niet vergeten mag worden dat ze een *moeder* was. De vrouwen in de bibliotheek van het Vossius luisterden ook naar de naam 'bibliotheekmoeders'. Een mooie naam, maar iedere leerling met een beetje intelligentie had al na tien minuten door dat 'bibliotheekmoeder' niets anders betekende dan bezigheidstherapie voor geestelijk gehandicapte moeders. Van dat soort liepen er op het Vossius heel wat rond.'

En wat de 'bibliotheekmoeder' precies deed, onthul ik aan het einde van deze column door een tweede fragment te citeren uit de roman *Blauwe maandagen* van Arnon Grunberg. Daarin hilarische beschrijvingen van de ik-verteller, Arnon Grunberg, over zijn periode als leerling van het Vossius Gymnasium in Amsterdam. Herkenbaar? Dat zou wellicht het geval geweest zijn als mijn kortstondige aanstelling

bij het Vossius ook daadwerkelijk had geresulteerd in mijn aanwezigheid in het statige schoolgebouw in Amsterdam-Zuid.

Maar dat is er helaas niet van gekomen. Nou ja, ik ben er in het voorjaar van 2020 welgeteld vier keer binnen geweest: het kennismakingsgesprek samen met een vertegenwoordiger van het detacheringsbureau dat mij in contact had gebracht met het Vossius. Daarna een ontmoeting met de docente van wie ik de lessen voor anderhalve maand overnam, en vervolgens twee keer om de lesboeken op te halen en weer in te leveren. Die laatste twee bezoeken legde ik in amper vijf minuutjes af. Voor de duidelijkheid: ik heb het over de periode waarin de scholen in Nederland vanwege de coronapandemie een aantal weken op slot gingen. De leerlingen van de vijf klassen aan wie ik 'krakemikkig' online les gaf, heb ik nooit ontmoet. Zij mij ook niet.

Ik ben dus ook niet vertrouwd geraakt met de merites binnen het Vossius. Laat staan dat ik collega's heb ontmoet over wie Grunberg de meest

smakelijke anekdotes vertelt in zijn roman. En dat zijn er nogal wat! De een is nog fraaier dan de ander. Ik heb dus ook geen kennis gemaakt met de bewuste 'bibliotheekmoeder'. Die werkte er waarschijnlijk begin 2020 ook al niet meer. Maar of het 'fenomeen' nog bestaat en of de 'moeders' nog steeds dezelfde kenmerken vertonen als in Grunbergs tijd. Ik weet het antwoord niet: ik was er slechts een blauwe maandag. Eigenlijk dat niet eens. O ja, terug naar de vraag: wat deed die 'bibliotheekmoeder' precies?

'De moeder met de leesbril en haar broekrok stond op, trok me aan mijn oor en zei: 'Jij haat boeken, he?' 'Ja,' zei ik. Wat kon ik anders zeggen, want mijn oor lag in haar hand en werd langzaam tot moes geknepen. Pas toen ze me aan dat oor uit de bibliotheek had gesleurd, liet ze los. Toen ik op het Vossius zat, was het helemaal niet ongebruikelijk leerlingen aan hun oren van het ene lokaal naar het andere te sleuren. Ze bracht me naar de conrector die over de bibliotheek ging, liet hem zien wat ik met het boek had gedaan en begon te huilen.'

Gelezen: *Blauwe maandagen*, Arnon Grunberg, vijfde druk, juni 1994. Uitgave: Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam 1994.